

En aften i Helvete med Trond Borgen og Christian Lemmerz

Forfatter: Bjarte Hetland<bjarte@enternet.no>

Tirsdag 5. april samlet 35 interesserte seg i Stavanger Kunstmuseum for å møte Christian Lemmerz i følge med Trond Borgen.

Borgen holdt først et foredrag om middelalderens syn på Helvete. Han viste bilder og detaljer fra bilder som framstilte hvordan samtiden så for seg at helvete ville være. I den tiden ble helvete fremstilt som et sted der de fortapte ble revet i stykker av fantastiske fabeldyr, eller brent levende. Det var et fysisk, konkret sted. Det var forskjellig type straff for de forskjellige typer syndere, og det var forskjellig straff etter hvilket nivå en var på.

Mange av bildene går nåtidens tegneserier en høy gang. I middelalderen var ikke bøker tilgjengelig for folk flest, og de fikk sine forestillinger gjennom det de så på altertavlene og utsmykningene i kirkene. Selv i Stavanger Domkirke kan man se eksempler på dette. Gå på jakt! oppfordret han.

Senere ble Skjærsilden oppfunnet. Kirken forkynte at noen mennesker ikke var håpløst fortapt, men at alle må gjennom Skjærsilden før det kunne bestemmes hvem som kunne frelses og hvem som var håpløst fortapt. Engler og djevler sloss om sjelene. Man kunne gi gaver til Kirken og på den måten oppveie de synder man hadde begått. Dette ble også fremstilt ganske klart i malerier.

Han gikk så videre til å beskrive illustrasjoner til Dantes Inferno, der Dante følges av Vergil gjennom de 9 nivåene i underverdenen. Når Christian Lemmerz kaller sin utstilling for ?Inferno? er det en direkte referanse til Dante. Da Dante ble utvist fra Firenze skriver han en tredelt bok, Inferno, Purgatorio og Paradiso. Han mente at Helvete hadde 9 nivåer, og under den niende sitter Satan selv. Hvert nivå er for en spesiell type syndere. Forræderne nederst, en plass for Judas, en plass for Cesar-morderne. I den øverste kretsen befinner småsynderne seg, og derfor er den stor, men jo lenger ned man kommer blir kretsene mindre, fordi det ikke er så mange virkelig store syndere.

Men hva er helvete i dag? I dag er det til og med mange geistlige som forfekter at helvete ikke finnes, at det bare er navnet på et sted utenfor Jerusalem. Det som skjer med helvete i dag er at det internaliseres inn i enkeltindividet, inn i det følende og opplevende objektet. Dette kan man se veldig godt i Edvard Munchs bilder ?Livsfrisen? der en mann med fordreid ansikt styrter ut av bildet, mens i bakgrunnen står en kvinne som byr seg fram til en annen mann. Kjolen er rød og formet som en flamme. Dette blir en helvetes flamme for denne mannen. Den første versjonen av ?Skrik? viser også et eksistensielt angstskrik som lyder gjennom naturen.

Deretter viste han bilder av kunstverk av Christian Lemmerz. Han har tatt skulpturen av Hermes og Dionysos-barnet. Lemmerz har laget en nesten helt lik skulptur, men har endret den på subtile måter. Han kaller det Adam-Cadmon, Adam var det første mennesket i kristendommen, og Cadmon er hebraisk og betyr Urmennesket. Han har byttet ut en sandal med en damesko, fjernet alle kjønnsdeler og gjort Hermes til hermafroditt, armen som manglet er forlenget og gjort som om armen er hugget av. Hermes er kvinne og mann i ett. Hvis man ser godt etter kan man se at Dionysos har fått en gammel manns ansikt, og han har faktisk også lansesticket. Dermed er dette også en fremstilling av Madonna og Jesusbarnet.

Deretter var det en liten pause, der det ble servert kaffe, te og litt å bite i, og så var det tid for å besøke selve utstillingen. Trond Borgen tok oss rundt til bildene og forklarte symbolikken i dem. Ta gjerne en titt på bildene i Foto-galleriet.